

No. 29028

**AUSTRALIA
and
POLAND**

**Agreement on the reciprocal promotion and protection of
investments (with annexes). Signed at Canberra on
7 May 1991**

Authentic texts: English and Polish.

Registered by Australia on 10 July 1992.

**AUSTRALIE
et
POLOGNE**

**Accord relatif à l'encouragement et à la protection récipro-
ques des investissements (avec annexes). Signé à Can-
berra le 7 mai 1991**

Textes authentiques : anglais et polonais.

Enregistré par l'Australie le 10 juillet 1992.

AGREEMENT¹ BETWEEN AUSTRALIA AND THE REPUBLIC OF
POLAND ON THE RECIPROCAL PROMOTION AND PROTEC-
TION OF INVESTMENTS

Australia and the Republic of Poland ("the Contracting Parties"),

RECOGNISING the importance of promoting the flow of capital for economic activity and development and aware of its role in expanding economic relations and technical co-operation between them, particularly with respect to investment by nationals of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party;

CONSIDERING that investment relations should be promoted and economic co-operation strengthened in accordance with the internationally accepted principles of mutual respect for sovereignty, equality, mutual benefit, non-discrimination and mutual confidence;

ACKNOWLEDGING that investments of nationals of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party would be made within the framework of laws of that other Contracting Party; and

RECOGNISING that pursuit of these objectives would be facilitated by a clear statement of principles relating to the protection of investments and associated activities, combined with rules designed to render more effective the application of these principles within the territories of the Contracting Parties,

HAVE AGREED as follows:

¹ Came into force on 27 March 1992, i.e., 30 days after the date on which the Contracting Parties had notified each other (on 20 June 1991 and 26 February 1992) of the fulfilment of their constitutional requirements, in accordance with article 16 (1).

ARTICLE 1
Definitions

(1) For the purposes of this Agreement:

- (a) "investment" means every kind of asset, owned or controlled by nationals of one Contracting Party and admitted by the other Contracting Party subject to its law and investment policies applicable from time to time and includes:**
- (i) tangible and intangible property, including rights such as mortgages, liens and other pledges,**
 - (ii) shares, stocks, bonds and debentures and any other form of participation in a company,**
 - (iii) a loan or other claim to money or a claim to performance having economic value,**
 - (iv) intellectual and industrial property rights, including rights with respect to copyright, patents, trademarks, trade names, industrial designs, trade secrets, know-how and goodwill, and**
 - (v) business concessions and any other rights required to conduct economic activity and having economic value conferred by law or under a contract, including rights to engage in agriculture, forestry, fisheries and animal husbandry, to search for, extract or exploit natural resources and to manufacture, use and sell products;**

- (b) "activities associated with investments", subject to the law of the Contracting Party which has admitted the investment, includes the organisation, control, operation, maintenance and disposition of companies, branches, agencies, offices, factories or other facilities for the conduct of business; the making, performance and enforcement of contracts; the acquisition, use, protection and disposition of property of all kinds including industrial and intellectual property rights; and the borrowing of funds, the purchase and issuance of equity shares, and the purchase and sale of foreign exchange;
- (c) "return" means an amount derived from or associated with an investment, including profits, dividends, interest, capital gains, royalty payments, management or technical assistance fees, payments in kind and all other lawful income;
- (d) "national" of a Contracting Party means a company or a natural person who is a citizen or a permanent resident of a Contracting Party under its law;
- (e) "company" means any corporation, association, partnership, trust or other legally recognised entity that is duly incorporated, constituted, set up, or otherwise duly organised:
- (i) under the law of a Contracting Party; or
 - (ii) under the law of a third country and is owned or controlled by an entity described in paragraph (1)(e)(i) of this Article or by a natural person who is a national of a Contracting Party under its law;

regardless of whether or not the entity is organised for pecuniary gain, privately or otherwise owned, or organised with limited or unlimited liability;

- (f) "freely convertible currency" means a convertible currency as classified by the International Monetary Fund or any currency that is widely traded in international foreign exchange markets;
- (g) "law" includes regulations;
- (h) "territory" in relation to a Contracting Party includes the territorial sea, maritime zone or continental shelf where that Contracting Party exercises its sovereignty, sovereign rights or jurisdiction in accordance with international law.

(2) For the purposes of paragraph (1) (a) of this Article, returns that are invested shall be treated as investments and any alteration to the form in which assets are invested or reinvested shall not affect their character as investments.

(3) For the purposes of this Agreement, a natural person or company shall be regarded as controlling a company or an investment if the person or company has a substantial interest in and the ability to exercise decisive influence over the company or investment. Any question arising out of this Agreement concerning the control of a company or an investment shall be resolved to the satisfaction of the Contracting Parties by consultation.

ARTICLE 2

Application of Agreement

(1) This Agreement shall apply to investments made after 1 January 1972.

(2) Where a company of a Contracting Party is owned or controlled by a citizen or a company of any third country, the Contracting Parties may decide jointly in consultation not to extend the rights and benefits of this Agreement to such company.

(3) A company duly organised under the law of a Contracting Party shall not be treated as a national of the other Contracting Party, but any investments in that company by nationals of that other Contracting Party shall be protected by this Agreement.

(4) This Agreement shall not apply to a company organised under the law of a third country within the meaning of paragraph (1)(e)(ii) of Article 1 where the provisions of an investment protection agreement with that country have already been invoked in respect of the same matter.

(5) This Agreement shall not apply to a person who is a permanent resident but not a citizen of a Contracting Party where:

- (a) the provisions of an investment protection agreement between the other Contracting Party and the country of which the person is a citizen have already been invoked in respect of the same matter; or
- (b) the person is a citizen of the other Contracting Party.

ARTICLE 3

Promotion and protection of investments

(1) Each Contracting Party shall encourage and promote investments in its territory by nationals of the other Contracting Party and shall, in accordance with its laws and investment policies applicable from time to time, admit investments.

(2) A Contracting Party shall ensure fair and equitable treatment in its own territory to investments and activities associated with investments.

(3) A Contracting Party shall, subject to its laws, accord within its territory protection and security to investments and activities associated with investments and shall not impair the management, maintenance, use, enjoyment or disposal of investments.

(4) This Agreement shall not prevent a national of one Contracting Party from taking advantage of the provisions of any law or policy of the other Contracting Party which are more favourable than the provisions of this Agreement.

ARTICLE 4

Most favoured nation provisions

A Contracting Party shall at all times treat investments and activities associated with investments in its own territory, including compensation under Article 7 and transfers under Article 9, on a basis no less favourable than that accorded to investments and activities associated with investments of nationals of any third country, provided that a Contracting Party shall not be obliged to extend to investments and activities associated with investments any treatment, preference or privilege resulting from:

- (a) any customs union, economic union, free trade area or regional economic integration agreement to which the Contracting Party belongs; or
- (b) the provisions of a double taxation agreement with a third country.

ARTICLE 5

Entry and sojourn of personnel

(1) A Contracting Party shall, subject to its laws and policies applicable from time to time relating to the entry and sojourn of non-citizens, permit natural persons who are nationals of the other Contracting Party and personnel employed by companies of that other Contracting Party to enter and remain in its territory for the purpose of engaging in activities associated with investments.

(2) A Contracting Party shall, subject to its laws and policies applicable from time to time, permit nationals of the other Contracting Party who have made investments in the territory of the first Contracting Party to employ within its territory key technical and managerial personnel of their choice regardless of citizenship.

ARTICLE 6

Transparency of laws

Each Contracting Party shall, with a view to promoting the understanding of its laws and policies that pertain to or affect investments in its territory by nationals of the other Contracting Party, make such laws and policies public and readily accessible.

ARTICLE 7

Expropriation and nationalisation

(1) Neither Contracting Party shall nationalise, expropriate or subject to measures having effect equivalent to nationalisation or expropriation (hereinafter referred to as "expropriation") the investments of nationals of the other Contracting Party, unless the following conditions are complied with:

- (a) the expropriation is for a public purpose related to the internal needs of that Contracting Party and under due process of law;
- (b) the expropriation is non-discriminatory; and
- (c) the expropriation is accompanied by the payment of prompt, adequate and effective compensation.

(2) The compensation referred to in paragraph (1) of this Article shall be computed on the basis of the market value of the investment immediately before the expropriation or impending expropriation became public knowledge. Where that value cannot be readily ascertained, the compensation shall be determined in accordance with generally recognised principles of valuation and equitable principles taking into account the capital invested, depreciation, capital already repatriated, replacement value, currency exchange rate movements and other relevant factors.

(3) The compensation shall be paid without undue delay, shall include interest at a commercially reasonable rate, such as the London Interbank Offered Rate plus an appropriate margin, and shall be freely transferable between the territories of the Contracting Parties. The compensation shall be payable either in the currency in which the investment was originally made or, if requested by the national, in a freely convertible currency.

ARTICLE 8

Compensation for losses

(1) When a Contracting Party adopts any measures relating to losses in respect of investments and activities associated with investments in its territory by citizens or companies of any other country owing to war or other armed conflict, revolution, a state of national emergency, revolt, insurrection, riot or other similar events, the treatment accorded to nationals of the other Contracting Party, as regards restitution,

indemnification, compensation or other settlement, shall be no less favourable than that which the first Contracting Party accords to citizens or companies of any third country.

(2) Restitution, indemnification, compensation or other settlement made pursuant to paragraph (1) of this Article shall, where appropriate, be freely transferable between the territories of the Contracting Parties and shall be payable in a freely convertible currency.

ARTICLE 9

Transfers

(1) A Contracting Party shall, subject to and to the extent permitted by its laws and policies applicable from time to time, when requested, permit all funds of a national of the other Contracting Party related to an investment and activities associated with an investment in its territory, and earnings of personnel engaged from abroad in connection with an investment, to be transferred freely and without unreasonable delay. Such funds include the following:

- (a) the initial capital plus any additional capital used to maintain or expand the investment;
- (b) returns;
- (c) fees, including payments in connection with intellectual and industrial property rights;
- (d) receipts from the whole or partial sale, divestment or liquidation of the investment;
- (e) payments made pursuant to a loan agreement; and
- (f) capital gains.

(2) The transfers abroad of such funds and the earnings of personnel shall be permitted in freely convertible currency and shall be made at the exchange rate applying on the date of transfer in accordance with the law of the Contracting Party which has admitted the investment.

(3) A Contracting Party may protect the rights of creditors, or ensure the satisfaction of judgments in adjudicatory proceedings, through the equitable, non-discriminatory and good faith application of its law.

ARTICLE 10

Undertakings given to investors

A Contracting Party shall, subject to its law, do all in its power to ensure that a written undertaking given by a competent authority to a national of the other Contracting Party with regard to an investment is respected.

ARTICLE 11

Consultations between Contracting Parties

The Contracting Parties shall consult at the request of either of them on matters concerning the interpretation or application of this Agreement.

ARTICLE 12

Settlement of disputes between Contracting Parties

(1) The Contracting Parties shall endeavour to resolve any dispute between them connected with this Agreement by prompt and friendly consultations and negotiations.

(2) If a dispute is not resolved by such means within six (6) months of one Contracting Party seeking in writing such consultations or negotiations, it shall be submitted at the request of either Contracting Party to an Arbitral Tribunal established in accordance with the provisions of Annex A of

this Agreement or, by agreement, to any other international tribunal.

ARTICLE 13

Settlement of disputes between a Contracting Party and a national of the other Contracting Party

(1) In the event of a dispute between a Contracting Party and a national of the other Contracting Party relating to an investment or an activity associated with an investment, the parties to the dispute shall initially seek to resolve the dispute by consultations and negotiations.

(2) If the dispute in question cannot be resolved through consultations and negotiations either party to the dispute may, in accordance with the law of the Contracting Party which has admitted the investment, initiate proceedings before that Contracting Party's competent judicial or administrative bodies.

(3) Where the dispute arises under Article 7 of this Agreement, either party to the dispute may take the following action irrespective of whether any local remedies available pursuant to action under paragraph (2) of this Article have already been pursued or exhausted:

- (a) if both Contracting Parties are at that time party to the 1965 Convention on the Settlement of Investment Disputes Between States and Nationals of Other States¹ ("the Convention"), refer the dispute to the International Centre for the Settlement of Investment Disputes ("the Centre") for conciliation or arbitration pursuant to Articles 28 or 36 of the Convention. Where this action is taken by a national of one Contracting Party, the other

¹ United Nations, *Treaty Series*, vol. 575, p. 159.

Contracting Party shall consent in writing to the submission of the dispute to the Centre within 30 days of receiving such a request from the national of the first Contracting Party;

- (b) if both Contracting Parties are not at that time party to the Convention, refer the dispute to an Arbitral Tribunal constituted in accordance with Annex B of this Agreement.

(4) Where the dispute arises otherwise than under Article 7 of this Agreement, action pursuant to paragraph (3) of this Article may be taken where local remedies available pursuant to paragraph (2) of this Article have been exhausted. Where action in accordance with this paragraph is taken by a national of one Contracting Party the other Contracting Party shall consent in writing to the submission of the dispute to the Centre within 30 days of receiving such a request from the national.

(5) Where a dispute is referred to the Centre in accordance with paragraph (3) or paragraph (4) of this Article:

- (a) if the parties to the dispute cannot agree whether conciliation or arbitration is the more appropriate procedure, the national affected shall have the right to choose;
- (b) a company which is constituted or incorporated under the law in force in the territory of one Contracting Party and in which before the dispute arises the majority of the shares are owned by nationals of the other Contracting Party shall, in accordance with Article 25(2)(b) of the Convention, be treated as a company of the other Contracting Party.

(6) Once an action referred to in paragraph (2), paragraph (3) or paragraph (4) of this Article has been taken, neither

Contracting Party shall pursue the dispute through diplomatic channels unless:

- (a) the relevant judicial or administrative body, the Secretary-General of the Centre, the arbitral authority or tribunal or the conciliation commission, as the case may be, has decided that it has no jurisdiction in relation to the dispute in question; or
- (b) the other Contracting Party has failed to abide by or comply with any judgment, award, order or other determination made by the body in question.

(7) In any proceeding involving a dispute relating to an investment or an activity associated with an investment, a Contracting Party shall not assert, as a defence, counter-claim, right of set-off or otherwise, that the national concerned has received or will receive, pursuant to an insurance or guarantee contract, indemnification or other compensation for all or part of any alleged loss. Nevertheless, a national of a Contracting Party involved in such a dispute shall not be entitled to compensation for more than the value, as determined in accordance with paragraph (2) of Article 7, of the investment which is the subject of the dispute, taking into account all sources of compensation within the territory of the Contracting Party liable to pay compensation.

ARTICLE 14

Settlement of disputes between nationals of the Contracting Parties

A Contracting Party shall in accordance with its laws:

- (a) provide nationals of the other Contracting Party who have made investments within its territory and personnel employed by them for activities associated

with investments full access to its competent judicial or administrative bodies in order to afford means of asserting claims and enforcing rights in respect of disputes with its own nationals;

- (b) permit its nationals to select means of their choice to settle disputes relating to investments and activities associated with investments with the nationals of the other Contracting Party, including arbitration conducted in a third country; and
- (c) provide for the recognition and enforcement of any resulting judgments or awards.

ARTICLE 15

Subrogation

(1) If a Contracting Party or an agency of a Contracting Party makes a payment to a national of that Contracting Party under a guarantee, contract of insurance or other form of indemnity it has granted in respect of an investment, the other Contracting Party shall recognise the transfer of any right or title in respect of such investment. The subrogated right or claim shall not be greater than the original right or claim of the national.

(2) Where a Contracting Party has made a payment to its national and has taken over rights and claims of the national, that national shall not, unless authorised to act on behalf of the Contracting Party making the payment, pursue those rights and claims against the other Contracting Party.

ARTICLE 16

Entry into force, duration and termination

(1) This Agreement shall enter into force thirty days after the date on which the Contracting Parties shall have notified each other that their constitutional requirements for the entry

into force of this Agreement have been fulfilled. It shall remain in force for a period of fifteen years and thereafter shall remain in force indefinitely, unless terminated in accordance with paragraph (2) of this Article.

(2) Either Contracting Party may terminate this Agreement at any time after it has been in force for fifteen years by giving one year's written notice to the other Contracting Party.

(3) Notwithstanding termination of this Agreement pursuant to paragraph (2) of this Article, the Agreement shall continue to be effective for a further period of fifteen years from the date of its termination in respect of investments made or acquired before the date of termination of this Agreement.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised, have signed this Agreement.

DONE in duplicate at **CANBERRA** on this **SEVENTH** day of **MAY**, one thousand nine hundred and ninety-one, in the English and Polish languages, both texts being equally authentic.

For Australia:
[Signed — Signé]¹

For the Republic of Poland:
[Signed — Signé]²

¹ Signed by Gareth Evans — Signé par Gareth Evans.

² Signed by Krzysztof Skubiszewski — Signé par Krzysztof Skubiszewski.

ANNEX A

(1) The Arbitral Tribunal referred to in Article 12 shall consist of three persons appointed as follows:

(a) each Contracting Party shall appoint one arbitrator;

(b) the arbitrators appointed by the Contracting Parties shall, within thirty days of the appointment of the second of them, by agreement, select a third arbitrator who shall be a national of a third country which has diplomatic relations with both Contracting Parties;

(c) the Contracting Parties shall, within thirty days of the selection of the third arbitrator, approve the selection of that arbitrator who shall act as Chairman of the Tribunal.

(2) Arbitration proceedings shall be instituted upon notice being given through the diplomatic channel by the Contracting Party instituting such proceedings to the other Contracting Party. Such notice shall contain a statement setting forth in summary form the grounds of the claim, the nature of the relief sought, and the name of the arbitrator appointed by the Contracting Party instituting such proceedings. Within sixty days after the giving of such notice the respondent Contracting Party shall notify the Contracting Party instituting proceedings of the name of the arbitrator appointed by the respondent Contracting Party.

(3) If, within the time limits provided for in paragraph (1)(c) and paragraph (2) of this Annex, the required appointment has not been made or the required approval has not been given, either Contracting Party may request the President of the International Court of Justice to make the necessary appointment. If the President is a national of either

Contracting Party or is otherwise unable to act, the Vice-President shall be invited to make the appointment. If the Vice-President is a national of either Contracting Party or is unable to act, the Member of the International Court of Justice next in seniority who is not a national of either Contracting Party shall be invited to make the appointment.

(4) In case any arbitrator appointed as provided for in this Annex shall resign or become unable to act, a successor arbitrator shall be appointed in the same manner as prescribed for the appointment of the original arbitrator and the successor shall have all the powers and duties of the original arbitrator.

(5) The Arbitral Tribunal shall convene at such time and place as shall be fixed by the Chairman of the Tribunal. Thereafter, the Arbitral Tribunal shall determine where and when it shall sit.

(6) The Arbitral Tribunal shall decide all questions relating to its competence and shall, subject to any agreement between the Contracting Parties, determine its own procedure.

(7) Before the Arbitral Tribunal makes a decision, it may at any stage of the proceedings propose to the Contracting Parties that the dispute be settled amicably. The Arbitral Tribunal shall reach its award by majority vote taking into account the provisions of this Agreement, the international agreements both Contracting Parties have concluded and the generally recognised principles of international law.

(8) Each Contracting Party shall bear the costs of its appointed arbitrator. The cost of the Chairman of the Tribunal and other expenses associated with the conduct of the arbitration shall be borne in equal parts by both Contracting Parties. The Arbitral Tribunal may decide, however, that a higher proportion of costs shall be borne by one of the Contracting Parties.

(9) The Arbitral Tribunal shall afford to the Contracting Parties a fair hearing. It may render an award on the default of a Contracting Party. Any award shall be rendered in writing and shall state its legal basis. A signed counterpart of the award shall be transmitted to each Contracting Party.

(10) An award shall be final and binding on the Contracting Parties.

ANNEX B

(1) The Arbitral Tribunal referred to in paragraph (3)(b) of Article 13 shall consist of three persons appointed as follows:

- (a) each party to the dispute shall appoint one arbitrator;
- (b) the arbitrators appointed by the parties to the dispute shall, within thirty days of the appointment of the second of them, by agreement, select an arbitrator as Chairman of the Tribunal who shall be a national of a third country which has diplomatic relations with both Contracting Parties.

(2) Arbitration proceedings shall be instituted by written notice setting forth the grounds of the claim, the nature of the relief sought and the name of the arbitrator appointed by the party instituting such proceedings.

(3) If a party to the dispute, receiving notice in writing from the other party of the institution of arbitration proceedings and the appointment of an arbitrator, shall fail to appoint its arbitrator within thirty days of receiving notice from the other party, or if, within sixty days after a party has given notice in writing instituting the arbitration proceedings, agreement has not been reached on a Chairman of the Tribunal, either party to the dispute may request the Secretary-General of the International Centre for the Settlement of Investment Disputes to make the necessary appointment.

(4) In case any arbitrator appointed as provided in this Annex shall resign or become unable to act, a successor arbitrator shall be appointed in the same manner as prescribed for the appointment of the original arbitrator and the successor shall have all the powers and duties of the original arbitrator.

(5) The Arbitral Tribunal shall, subject to the provisions of any agreement between the parties to the dispute, determine its procedure by reference to the rules of procedure contained in the Convention.

(6) The Arbitral Tribunal shall decide all questions relating to its competence.

(7) Before the Arbitral Tribunal makes a decision it may at any stage of the proceedings propose to the parties that the dispute be settled amicably. The Arbitral Tribunal shall reach its award by majority vote taking into account the provisions of this Agreement, any agreement between the parties to the dispute and the relevant domestic law of the Contracting Party which has admitted the investment.

(8) An award shall be final and binding and shall be enforced in the territory of each Contracting Party in accordance with its law.

(9) Each party to the dispute shall bear the costs of its appointed arbitrator. The cost of the Chairman of the Tribunal and other expenses associated with the conduct of the arbitration shall be borne equally by the parties. The Arbitral Tribunal may, however, decide that a higher proportion of the costs shall be borne by one of the parties.

[POLISH TEXT — TEXTE POLONAIS]

UMOWA MIĘDZY AUSTRALIĄ A RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ
W SPRAWIE WZAJEMNEGO POPIERANIA I OCHRONY IN-
WESTYCJI

w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji

Australia i Rzeczpospolita Polska (zwane dalej "Umawiającymi się Stronami"),

uznając znaczenie popierania przepływu kapitałów dla działalności gospodarczej i jej rozwoju oraz świadome jego roli w rozszerzaniu stosunków gospodarczych i współpracy technicznej między nimi, szczególnie w odniesieniu do inwestowania obywateli jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony,

uznając, że należy popierać więzi inwestycyjne i zacieśniać współpracę gospodarczą zgodnie z uznanymi międzynarodowo zasadami wzajemnego poszanowania suwerenności, równości, wzajemnej korzyści, niedyskryminacji i wzajemnego zaufania,

potwierdzając, że inwestycje obywateli jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony mogą być dokonywane w ramach określonych przez prawo tej drugiej Umawiającej się Strony, i

uznając, że osiągnięcie tych celów może być ułatwione poprzez jasne określenie zasad w odniesieniu do ochrony inwestycji i działań towarzyszących wraz z ustaleniem zasad umożliwiających bardziej skuteczne ich stosowanie na terytoriach Umawiających się Stron,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Definicje

1. W rozumieniu niniejszej Umowy:

- a) "inwestycja" oznacza wszelkie mienie będące własnością lub pozostające pod kontrolą obywateli jednej Umawiającej się Strony i dopuszczone przez drugą Umawiającą się Stronę zgodnie z jej prawem i polityką w zakresie inwestycji stosowaną w danym czasie i obejmującą:
- (i) ruchomości i nieruchomości, w tym takie prawa jak hipoteka, prawo zatrzymania i zastaw,
 - (ii) udziały, akcje, obligacje, należności i wszelkie inne formy udziału w spółce,
 - (iii) pożyczki lub inne roszczenia pieniężne lub roszczenia do świadczeń mających wartość gospodarczą,
 - (iv) prawa własności intelektualnej i przemysłowej, w tym prawa autorskie, patenty, znaki towarowe, znaki handlowe, wzory przemysłowe, tajemnice handlowe, know-how i goodwill, i
 - (v) koncesje gospodarcze i wszelkie inne prawa wymagane do prowadzenia działalności gospodarczej i posiadające wartość gospodarczą uzyskane z mocy prawa lub kontraktu, w tym prawa do prowadzenia działalności w rolnictwie, leśnictwie, rybołówstwie i hodowli zwierzęcej, prawa prowadzenia poszukiwań, wydobycia lub wykorzystywania zasobów naturalnych i do wytwarzania, użytkowania i sprzedaży produktów;
- b) "działalność związana z inwestycjami", zgodnie z prawem Umawiającej się Strony, która dopuściła inwestycje,

obejmuje organizację, kontrolę, eksploatację, utrzymywanie i dysponowanie spółkami, oddziałami, agencjami, biurami, wytwórniami i innymi urządzeniami w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej; sporządzanie, realizacja i egzekwowanie kontraktów, nabywanie, używanie, ochrona i dysponowanie wszelkim majątkiem, w tym prawami własności przemysłowej i intelektualnej; zaciąganie pożyczek, zakup i wypuszczanie akcji kapitałowych i zakup i sprzedaż walut obcych;

- c) "przychód" oznacza kwoty pochodzące z inwestycji lub działalności z nią związanej, w tym zyski, dywidendy, odsetki, dochody z kapitału, należności licencyjne, opłaty z tytułu zarządzania lub pomocy technicznej, płatności w naturze i wszelki inny zgodny z prawem dochód;
- d) "obywatel Umawiającej się Strony" oznacza spółkę lub osobę fizyczną, która jest obywatelem lub posiada stałą siedzibę na terytorium Umawiającej się Strony zgodnie z jej prawem;
- e) "spółka" oznacza jakąkolwiek korporację, zrzeszenie, spółki jawne, zarząd powierniczy i inne prawnie uznane jednostki właściwie zarejestrowane, ustanowione, założone lub w inny sposób należycie zorganizowane:
 - (i) zgodnie z prawem Umawiających się Stron, lub
 - (ii) zgodnie z prawem państwa trzeciego i jest własnością lub znajduje się pod kontrolą sprawowaną przez jednostkę wymienioną w ustępie 1, litera e, pkt (i) niniejszego artykułu, lub jest własnością albo pozostaje pod kontrolą osoby fizycznej, która jest obywatelem Umawiającej się Strony zgodnie z jej prawem;

bez względu na to, czy dana jednostka jest zorganizowana w celach osiągnięcia zarobków pieniężnych, czy stanowi własność prywatną lub inną, lub czy jest zorganizowana na zasadach odpowiedzialności ograniczonej lub nieograniczonej;

- f) "waluta wolnowymienialna" oznacza walutę wymienialną uznaną za taką przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, lub jakąkolwiek walutę, która jest powszechnie przedmiotem transakcji na międzynarodowych rynkach walutowych;
 - g) "prawo" oznacza również zarządzenia;
 - h) "terytorium" w odniesieniu do Umawiającej się Strony obejmuje morze terytorialne, strefę morską lub szelf kontynentalny, na których Umawiająca się Strona sprawuje jej suwerenność, suwerenne prawa lub jurysdykcję zgodnie z prawem międzynarodowym.
2. W rozumieniu ustępu 1, lit. a niniejszego artykułu, zainwestowane dochody są traktowane jako inwestycje i jakakolwiek zmiana formy, w której aktywa są zainwestowane lub reinwestowane nie zmieniają ich charakteru jako inwestycji.
3. W rozumieniu niniejszej Umowy, osoba fizyczna lub spółka uważana jest jako sprawująca kontrolę spółki lub inwestycji, jeżeli osoba lub spółka posiada istotny udział i zdolność wywierania decydującego wpływu na spółkę lub inwestycję. Wszelkie wątpliwości wynikające z niniejszej Umowy a dotyczące kontroli nad spółką lub inwestycją będą rozstrzygane ku zadowoleniu Umawiających się Stron w drodze konsultacji.

Artykuł 2

Zakres stosowania Umowy

1. Niniejszą Umowę stosuje się do inwestycji dokonanych po 1 stycznia 1972 roku.
2. Jeżeli spółka Umawiającej się Strony jest własnością lub jest kontrolowana przez obywatela lub spółkę jakiegokolwiek państwa trzeciego, Umawiające się Strony mogą zdecydować wspólnie w drodze konsultacji aby nie rozszerzać na taką spółkę praw i korzyści wynikających z niniejszej Umowy.
3. Spółka należycie zorganizowana zgodnie z prawem Umawiającej się Strony nie będzie traktowana jako posiadająca status obywatelstwa drugiej Umawiającej się Strony, lecz wszelkie inwestycje w danej spółce dokonywane przez obywateli tej drugiej Umawiającej się Strony będą chronione niniejszą Umową.
4. Umowa niniejsza nie ma zastosowania do spółki zorganizowanej zgodnie z prawem państwa trzeciego w rozumieniu ustępu 1, lit. e, pkt (ii) artykułu 1, jeżeli w tej samej sprawie odwołano się już do postanowień umowy o ochronie inwestycji z tym państwem.
5. Umowa niniejsza nie ma zastosowania w odniesieniu do osoby posiadającej prawo stałego pobytu na obszarze Umawiającej się Strony lecz nie będącej jej obywatelem, jeżeli:
 - a) w tej samej sprawie powołano się już na postanowienia umowy o ochronie inwestycji między drugą Umawiającą się Stroną a państwem, którego dana osoba jest obywatelem, lub
 - b) dana osoba jest obywatelem drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 3

Popieranie i ochrona inwestycji

1. Każda Umawiająca się Strona będzie zachęcać i popierać na swoim terytorium inwestycje dokonywane przez obywateli drugiej Umawiającej się Strony i będzie dopuszczać inwestycje zgodnie z jej prawem i stosowaną w danym czasie polityką inwestycyjną.
2. Każda Umawiająca się Strona zapewni na własnym terytorium uczciwe i sprawiedliwe traktowanie inwestycji i działalności związanej z inwestycjami.
3. Umawiająca się Strona udzieli na swoim terytorium zgodnie z jej prawem ochrony i bezpieczeństwa inwestycjom i działalności związanej z inwestycjami i nie będzie naruszać praw do zarządzania, utrzymywania, wykorzystywania, korzystania lub dysponowania inwestycjami.
4. Umowa niniejsza nie stanowi przeszkody wobec obywateli jednej Umawiającej się Strony w korzystaniu z przepisów jakiegokolwiek prawa lub polityki drugiej Umawiającej się Strony, które są korzystniejsze niż postanowienia niniejszej Umowy.

Artykuł 4

Klauzula najwyższego uprzywilejowania

Umawiająca się Strona będzie zawsze traktować inwestycje i działalność związaną z inwestycjami na własnym terytorium, w tym odszkodowania zgodnie z artykułem 7 i transfery zgodnie z artykułem 9, na zasadzie nie mniej korzystnej niż inwestycje i działalność związaną z inwestycjami obywateli jakiegokolwiek państwa trzeciego, z zastrzeżeniem, że Umawiająca się Strona nie będzie zobowiązana

do objęcia inwestycji i działalności związanej z inwestycjami traktowaniem, preferencjami lub przywilejami wynikającymi z:

- a) jakiegokolwiek unii celnej, unii gospodarczej, obszaru wolnego handlu lub umowy o regionalnej integracji gospodarczej, do której należy Umawiająca się Strona, lub
- b) postanowień umowy z państwem trzecim o unikaniu podwójnego opodatkowania.

Artykuł 5

Wjazd i pobyt personelu

1. Umawiająca się Strona zezwoli, zgodnie z jej ustawodawstwem i polityką stosowaną w danym czasie w zakresie wjazdu i pobytu cudzoziemców, osobom fizycznym, będącym obywatelami drugiej Umawiającej się Strony i personelowi zatrudnionemu przez spółki tej drugiej Umawiającej się Strony na wjazd i przebywanie na jej terytorium w celu zajmowania się działalnością związaną z inwestycjami.
2. Umawiająca się Strona zezwoli, zgodnie z jej prawem i polityką stosowaną w danym czasie obywatelom drugiej Umawiającej się Strony, którzy dokonali inwestycji na terytorium pierwszej Umawiającej się Strony na zatrudnienie według własnego uznania na jej terytorium kluczowego personelu technicznego i zarządzającego bez względu na posiadane obywatelstwo.

Artykuł 6

Dostępność prawa

Każda Umawiająca się Strona w celu działania na rzecz rozumienia jej prawa i polityki, które dotyczą lub mają wpływ na inwestycje

dokonywane na jej terytorium przez obywateli drugiej Umawiającej się Strony, będzie takie prawa i praktyki upowszechniać i czynić je łatwo dostępnymi.

Artykuł 7

Wyłączenie i nacjonalizacja

1. Żadna Umawiająca się Strona nie znacjonalizuje, nie wyłączy ani nie podda środkom wywołującym skutki równoznaczne z nacjonalizacją lub wyłączeniem (zwanymi dalej "wyłączenie") inwestycji dokonanych przez obywateli drugiej Umawiającej się Strony, chyba że z zachowaniem następujących warunków:
 - a) wyłączenie następuje w interesie publicznym związanym z wewnętrznymi potrzebami tej Umawiającej się Strony i zgodnie z procedurą prawną,
 - b) wyłączenie nie ma charakteru dyskryminacyjnego, i
 - c) wyłączeniu towarzyszy wypłata niezwłocznego, odpowiedniego i rzeczywistego odszkodowania.
2. Odszkodowanie, o którym mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, będzie obliczone w oparciu o wartość rynkową inwestycji bezpośrednio przed wyłączeniem lub gdy zagrożenie wyłączenia stało się publicznie znane. Jeżeli wartość rynkowa jest trudna do ustalenia, odszkodowanie będzie ustalone zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami wyceny i na sprawiedliwych zasadach, biorąc pod uwagę zainwestowany kapitał, amortyzację, kapitał transferowany za granicę, wartość odtworzenia, wahania kursów walutowych i inne istotne okoliczności.
3. Odszkodowanie będzie wypłacane bez zbędnej zwłoki i będzie obejmować odsetki ustalone na racjonalnym poziomie handlowym.

takim jak LIBOR, plus właściwa marża i będzie swobodnie transferowane między terytoriami Umawiających się Stron. Odszkodowanie będzie płatne w walucie, w której inwestycja została pierwotnie dokonana, lub na wniosek obywatela w swobodnie wymienialnej walucie.

Artykuł 8

Odszkodowanie za straty

1. Jeżeli Umawiająca się Strona zastosuje jakiekolwiek środki prowadzące do strat w inwestycjach i działalności związanej z inwestycjami na jej terytorium, poniesionych przez obywateli lub spółki jakiegokolwiek innego państwa w wyniku wojny lub innego konfliktu zbrojnego, rewolucji, stanu wyjątkowego, rewolty, powstania, zamieszek lub innych podobnych zdarzeń, traktowanie przyznane obywatelom drugiej Umawiającej się Strony w odniesieniu do odtworzenia, odszkodowania, kompensaty lub innego uregulowania będzie nie mniej korzystne niż to, które pierwsza Umawiająca się Strona przyznaje obywatelom lub spółkom jakiegokolwiek państwa trzeciego.
2. Odtworzenie, odszkodowanie, kompensata lub inne uregulowanie odpowiednio dokonane zgodnie z ustępem 1 niniejszego artykułu, będzie swobodnie transferowane między terytorium Umawiających się Stron i będzie płatne w swobodnie wymienialnej walucie.

Artykuł 9

Transfery

1. Umawiająca się Strona zezwoli zgodnie i w granicach dozwolonych przez jej prawo i stosowaną w danym czasie politykę aby

wszystkie fundusze obywatela drugiej Umawiającej się Strony odnoszące się do inwestycji i działalności związanej z inwestycją na jej terytorium oraz zarobki zatrudnionego z zagranicy personelu w związku z inwestycją były, na żądanie, swobodnie transferowane bez nadmiernej zwłoki. Takie fundusze obejmują:

- a) kapitał pierwotny oraz wszelki dodatkowy kapitał wykorzystany do utrzymania lub rozszerzenia inwestycji,
 - b) przychody,
 - c) honoraria, w tym płatności z tytułu praw własności intelektualnej i przemysłowej,
 - d) wpływy z tytułu całkowitej lub częściowej sprzedaży, pozbawienia lub likwidacji inwestycji,
 - e) płatności z tytułu umowy pożyczki,
 - f) dochody z majątku.
2. Transfery za granicę takich funduszy i zarobków personelu będą dozwolone w wolnowymienialnych walutach i będą dokonane po kursie dnia transferu zgodnie z prawem Umawiającej się Strony, która dopuściła inwestycję.
 3. Umawiająca się Strona może chronić prawa wierzycieli lub zapewnić wykonanie orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym poprzez sprawiedliwe, nie dyskryminacyjne i w dobrej wierze stosowanie jej prawa.

Artykuł 10

Zobowiązania wobec inwestorów

Umawiająca się Strona podejmie zgodnie z jej prawem wszystkie możliwe działania dla zapewnienia, aby pisemne zobowiązania

właściwych władz wobec obywatela drugiej Umawiającej się Strony w odniesieniu do inwestycji, były przestrzegane.

Artykuł 11

Konsultacje między Umawiającymi się Stronami

Umawiające się Strony będą konsultować się na żądanie którejkolwiek z nich w sprawach dotyczących interpretacji i stosowania niniejszej Umowy.

Artykuł 12

Rozstrzygnięcie sporów między Umawiającymi się Stronami

1. Umawiające się Strony będą dążyły do rozwiązywania wszelkich powstających sporów między nimi związanych z niniejszą Umową w drodze niezwłocznych i przyjaznych konsultacji i negocjacji.
2. Jeżeli spór nie zostanie rozstrzygnięty w ten sposób w ciągu sześciu miesięcy od momentu gdy jedna Umawiająca się Strona wystąpi z pisemnym wnioskiem o takie konsultacje lub negocjacje, zostanie on przedłożony na wniosek jednej ze Stron trybunałowi arbitrażowemu utworzonemu zgodnie z postanowieniami zawartymi w Załączniku A do niniejszej Umowy lub w drodze porozumienia innemu trybunałowi międzynarodowemu.

Artykuł 13

Rozstrzygnięcie sporów między Umawiającą się Stroną a obywatelem drugiej Umawiającej się Strony

1. W przypadku sporu między Umawiającą się Stroną a obywatelem drugiej Umawiającej się Strony odnośnie inwestycji lub działal-

- ności związanej z inwestycją, strony sporu będą przede wszystkim dążyć do rozwiązania sporu w drodze konsultacji i negocjacji.
2. Jeżeli dany spór nie może zostać rozstrzygnięty w drodze konsultacji i negocjacji, którakolwiek ze stron sporu może, zgodnie z prawem Umawiającej się Strony, która dopuściła inwestycję wszcząć postępowanie przed właściwymi organami sądowymi lub administracyjnymi tej Umawiającej się Strony.
 3. Jeżeli spór powstanie w związku z artykułem 7 niniejszej Umowy, którakolwiek ze stron sporu, bez względu na to, czy środki postępowania wewnętrznego przewidziane w ustępie 2 niniejszego artykułu zostały już podjęte lub wyczerpane, może podjąć następujące działanie:
 - a) jeżeli obie Umawiające się Strony są w danym czasie stroną Konwencji z 1965 r. o rozstrzyganiu sporów inwestycyjnych między państwami a obywatelami drugich państw (zwaną "Konwencją"), może przedłożyć spór Międzynarodowemu Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych (zwanemu "Centrum") w celu pojednania lub arbitrażu zgodnie z artykułami 28 lub 36 Konwencji. Jeżeli to działanie będzie podjęte przez obywatela jednej Umawiającej się Strony, druga Umawiająca się Strona wyrazi pisemną zgodę na przedłożenie sporu do Centrum w ciągu trzydziestu dni od dnia otrzymania takiego żądania od obywatela pierwszej Umawiającej się Strony,
 - b) jeżeli obie Umawiające się Strony nie są stronami Konwencji w danym czasie, przekażą one spór trybunałowi arbitrażowemu utworzonemu zgodnie z postanowieniami zawartymi w Załączniku B do niniejszej Umowy.
 4. Jeżeli spór powstaje inny niż w związku z artykułem 7 Umowy, działanie zgodnie z ustępem 3 niniejszego artykułu może być

podjęte gdy dostępne środki postępowania wewnętrznego, zgodnie z ustępem 2 niniejszego artykułu zostały wyczerpane. Jeżeli działanie zgodnie z niniejszym ustępem jest podjęte przez obywatela jednej Umawiającej się Strony, druga Umawiająca się Strona udzieli pisemnej zgody na przedłożenie sporu Centrum w ciągu trzydziestu dni od otrzymania takiego wniosku od obywatela spółki.

5. W przypadku przekazania sporu do Centrum zgodnie z postanowieniem ustępów 3 lub 4 niniejszego artykułu:
 - a) jeżeli strony sporu nie mogą uzgodnić między sobą wyboru postępowania pojednawczego lub arbitrażu, obywatel, którego sprawa dotyczy ma prawo dokonania wyboru,
 - b) jeżeli spółka utworzona lub zarejestrowana zgodnie z prawem obowiązującym na terytorium jednej Umawiającej się Strony i w której przed powstaniem sporu większość udziałów jest własnością obywateli drugiej Umawiającej się Strony, będzie traktowana zgodnie z artykułem 25 ustęp 2 litera b Konwencji, jako spółka drugiej Umawiającej się Strony.
6. Jeżeli podjęte zostanie działanie, o którym mowa w ustępach 2, 3 lub 4 niniejszego artykułu żadna Umawiająca się Strona nie będzie prowadzić sporu w drodze dyplomatycznej chyba, że:
 - a) właściwy organ sądowy lub administracyjny, Sekretarz Generalny Centrum, organ arbitrażowy lub trybunał albo Komisja pojednawcza, zależnie od przypadku, orzekła, iż w odniesieniu do danego sporu nie ma kompetencji; lub
 - b) druga Umawiająca się Strona nie dotrzymała lub nie zastosowała się do orzeczenia, wyroku, polecenia lub innej decyzji wydanej przez właściwy organ w danej sprawie.

7. W każdym postępowaniu spornym dotyczącym inwestycji lub działalności związanej z inwestycją, Umawiająca się Strona nie będzie powoływać się w celu obrony, na żądanie zwrotne, prawo do kompensaty lub w innym celu na to, że dany obywatel otrzymał lub otrzyma zgodnie z umową ubezpieczenia lub gwarancji, odszkodowanie lub inną kompensatę z tytułu całkowitej lub częściowej jakiegokolwiek reklamowanej straty. Jednakże obywatelowi Umawiającej się Strony nie będzie przysługiwało odszkodowanie większe niż wartość inwestycji będącej przedmiotem sporu, określona zgodnie z postanowieniem ustępu 2, artykułu 7, biorąc pod uwagę wszystkie źródła odszkodowania w granicach terytorium Umawiającej się Strony, które zobowiązane są do zapłacenia rekompensaty.

Artykuł 14

Rozstrzyganie sporów między obywatelami Umawiających się Stron

1. Umawiająca się Strona zgodnie z jej prawem:
- a) zapewni obywatelom drugiej Umawiającej się Strony, którzy dokonali inwestycji na jej terytorium i zatrudnionemu przez nich personelowi, w ramach działalności związanej z inwestycjami pełny dostęp do jej właściwych organów sądowych lub administracyjnych w celu wykorzystania środków dochodzenia roszczeń i poszanowania praw w odniesieniu do sporów z jej własnymi obywatelami,
 - b) zezwoli swoim obywatelom na wybór według własnego ich uznania sposobów rozstrzygania sporów z obywatelami drugiej Umawiającej się Strony w odniesieniu do inwestycji i działalności związanej z inwestycjami, w tym prowadzenie postępowania arbitrażowego w państwie trzecim; i

- c) zapewni uznanie i wykonanie wszelkich wydanych orzeczeń i wyroków.

Artykuł 15

Subrogacja

1. Jeżeli Umawiająca się Strona lub agencja Umawiającej się Strony dokona płatności na rzecz obywatela tej Umawiającej się Strony na mocy gwarancji, umowy ubezpieczenia, lub innej formy odszkodowania, przyznanej w związku z inwestycją, druga Umawiająca się Strona uzna przeniesienie wszelkiego prawa lub tytułu w odniesieniu do danej inwestycji. Prawo przeniesione lub roszczenie nie będzie większe niż prawo pierwotne lub roszczenie danego obywatela.
2. Jeżeli Umawiająca się Strona dokonała płatności na rzecz swojego obywatela i przejęła jego prawa i roszczenia, obywatel ten nie będzie bez upoważnienia do działania w imieniu Umawiającej się Strony, która dokonała płatności, dochodzić tych praw i roszczeń przeciwko drugiej Umawiającej się Stronie.

Artykuł 16

Wejście w życie, czas obowiązywania i wygaśnięcie

1. Umowa niniejsza wejdzie w życie po trzydziestu dniach od dnia, w którym Umawiające się Strony notyfikują sobie wzajemnie, że ich konstytucyjne wymogi dotyczące wejścia w życie niniejszej Umowy zostały spełnione.

Pozostanie ona w mocy przez piętnaście lat, a następnie podlega przedłużeniu na czas nieokreślony, chyba że wygaśnie zgodnie z ustępem 2 niniejszego artykułu.

2. Każda Umawiająca się Strona może wypowiedzieć niniejszą Umowę w każdym czasie po upływie piętnastu lat w drodze pisemnej notyfikacji przekazanej drugiej Umawiającej się Stronie z rocznym wypowiedzeniem.
3. Mimo wygaśnięcia niniejszej Umowy zgodnie z ustępem 2 niniejszego artykułu, Umowa pozostaje w mocy na dalszy okres piętnastu lat od daty jej wygaśnięcia w odniesieniu do inwestycji dokonanych lub nabytych przed datą wygaśnięcia niniejszej Umowy.

Na dowód czego niżej podpisani i należycie upoważnieni podpisali niniejszą Umowę.

Sporządzono w dwóch egzemplarzach w *Kambodze*.....
dnia *7. maja*..... 1991 roku w języku angielskim
i polskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne.

W imieniu Australii:
[Signed — Signé]¹

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej:
[Signed — Signé]²

¹ Signed by Gareth Evans — Signé par Gareth Evans.

² Signed by Krzysztof Skubiszewski — Signé par Krzysztof Skubiszewski.

Załącznik A

1. Trybunał arbitrażowy, o którym mowa w artykule 12 składa się z trzech osób mianowanych w sposób następujący:
 - a) każda Umawiająca się Strona mianuje jednego arbitra;
 - b) arbitrzy mianowani przez Umawiające się Strony dokonają w drodze wzajemnego porozumienia w ciągu trzydziestu dni od dnia mianowania drugiego z nich wyboru trzeciego arbitra, który będzie obywatelem państwa trzeciego utrzymującego stosunki dyplomatyczne z obu Umawiającymi się Stronami;
 - c) Umawiające się Strony w ciągu trzydziestu dni od wyboru trzeciego arbitra zaaprobuje wybór tego arbitra, który będzie działał jako przewodniczący trybunału.
2. Postępowanie arbitrażowe zostanie wszczęte w drodze zawiadomienia przesłanego drogą dyplomatyczną drugiej Umawiającej się Stronie przez Stronę wszczynającą takie postępowanie. Takie zawiadomienie będzie zawierało w formie streszczonej uzasadnienie roszczenia, istotę żądanego zadośćuczynienia i nazwisko arbitra mianowanego przez Umawiającą się Stronę inicjującą takie postępowanie. W ciągu sześćdziesięciu dni po przekazaniu takiego zawiadomienia pozwana Umawiająca się Strona przekaże Umawiającej się Stronie, która wszczęła postępowanie nazwisko arbitra mianowanego przez pozwaną Umawiającą się Stronę.
3. Jeżeli w terminie przewidzianym w ustępie 1 litera c i w ustępie 2 niniejszego załącznika nie dokonano wymaganej nominacji lub nie dokonano wymaganej aprobaty dokonanych nominacji, każda Umawiająca się Strona może zwrócić się do Przewodniczącego

Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o dokonanie wymaganej nominacji. Jeżeli Przewodniczący jest obywatelem jednej z Umawiających się Stron lub z innej przyczyny nie może podjąć działania, o dokonanie nominacji będzie poproszony Wiceprzewodniczący trybunału. Jeżeli Wiceprzewodniczący jest obywatelem jednej z Umawiających się Stron lub inne przyczyny uniemożliwiają mu wypełnienie tej funkcji, należy zwrócić się o dokonanie nominacji do najstarszego rangą członka Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, który nie jest obywatelem jednej z Umawiających się Stron.

4. W przypadku gdy jakikolwiek arbiter mianowany zgodnie z postanowieniami niniejszego Załącznika zrezygnuje lub stanie się niezdolnym do pełnienia swej funkcji, jego następcą będzie mianowany w ten sam sposób jak to jest postanowione w odniesieniu do pierwotnego arbitra i ów następcą będzie miał wszystkie uprawnienia i obowiązki arbitra pierwotnego.
5. Trybunał arbitrażowy zostanie zwołany w czasie i miejscu ustalonym przez przewodniczącego. Następnie trybunał arbitrażowy określi miejsce i czas swoich sesji.
6. Trybunał arbitrażowy będzie decydował o wszystkich sprawach odnoszących się do jego właściwości i zgodnie z jakimkolwiek porozumieniem między Umawiającymi się Stronami określi tryb swojego postępowania.
7. Przed podjęciem decyzji trybunał arbitrażowy w każdym dowolnym stadium postępowania może zaproponować Umawiającym się Stronom rozstrzygnięcie sporu w sposób polubowny.
Trybunał arbitrażowy wydaje wyroki większością głosów, biorąc pod uwagę postanowienia niniejszej Umowy, umowy międzynarodowe zawarte przez obie Umawiające się Strony i powszechnie uznane zasady prawa międzynarodowego.

8. Każda Umawiająca się Strona ponosi koszty mianowanego przez siebie arbitra. Koszt przewodniczącego trybunału i inne koszty związane z procesem arbitrażowym będą pokryte w równych częściach przez obie Umawiające się Strony. Trybunał arbitrażowy może jednak postanowić, że jedna z Umawiających się Stron poniesie koszty w wyższej proporcji.
9. Trybunał arbitrażowy wysłucha uczciwie obu Umawiających się Stron. Może wydać wyrok pod nieobecność Umawiającej się Strony. Każdy wyrok będzie sporządzony pisemnie i będzie zawierał jego prawne uzasadnienie. Podpisany duplikat będzie przekazany obu Umawiającym się Stronom.
10. Wyrok będzie ostateczny i wiążący obie Umawiające się Strony.

Załącznik B

1. Trybunał arbitrażowy, o którym mowa w ustępie 3 litera b artykułu 13 składa się z trzech osób mianowanych w sposób następujący:
 - a) każda strona w sporze mianuje jednego arbitra,
 - b) arbitrzy mianowani przez strony sporu w ciągu trzydziestu dni od mianowania drugiego z nich mianują w drodze porozumienia arbitra jako przewodniczącego trybunału, który jest obywatelem trzeciego kraju posiadającego stosunki dyplomatyczne z obu Umawiającymi się Stronami.
2. Postępowanie arbitrażowe wszczyna się w drodze pisemnego zawiadomienia zawierającego podstawy roszczenia, charakter żądanego zadośćuczynienia i nazwisko arbitra mianowanego przez stronę wszczynającą postępowanie.
3. Jeżeli strona sporu, która otrzyma pisemne zawiadomienie od drugiej strony o wszczęciu postępowania arbitrażowego i mianowaniu arbitra nie zdoła mianować własnego arbitra w ciągu trzydziestu dni od otrzymania zawiadomienia drugiej strony, lub jeżeli w ciągu sześćdziesięciu dni po wystosowaniu pisemnego zawiadomienia przez stronę wszczynającą postępowanie arbitrażowe nie osiągnięto porozumienia co do osoby przewodniczącego trybunału, każda strona może zwrócić się do Sekretarza Generalnego Międzynarodowego Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych o dokonanie koniecznych nominacji.
4. W przypadku gdy mianowany zgodnie z niniejszym Załącznikiem arbiter zrezygnuje ze swej funkcji lub stanie się niezdolnym do spełnienia swoich funkcji arbitra, jego następcą będzie mianowany w ten sam sposób jak to jest postanowione w odniesie-

niu do pierwotnego arbitra. Następca będzie posiadał wszystkie prawa i obowiązki jak arbiter pierwotny.

5. Trybunał arbitrażowy, z zastrzeżeniem postanowień jakiegokolwiek porozumienia między stronami w sporze, ustala swój tryb postępowania w odniesieniu do regulaminu postępowania zawartego w Konwencji.
 6. Trybunał arbitrażowy rozstrzyga wszystkie kwestie dotyczące jego kompetencji.
 7. Trybunał arbitrażowy przed podjęciem decyzji może w każdym stadium postępowania zaproponować stronom polubowne rozstrzygnięcie sporu. Trybunał arbitrażowy orzeka większością głosów, biorąc pod uwagę postanowienia niniejszej Umowy, wszelkie porozumienia między stronami sporu i odnośne postanowienia prawa krajowego Umawiającej się Strony, która dopuściła inwestycję.
 8. Orzeczenie jest ostateczne i wiążące i będzie wykonane na terytorium każdej z Umawiających się Stron zgodnie z jej prawem.
 9. Każda strona sporu ponosi koszty własnego arbitra. Koszty przewodniczącego i inne koszty związane z prowadzeniem postępowania arbitrażowego będą pokryte w równych częściach przez strony. Trybunał arbitrażowy może jednak postanowić, że jedna ze stron poniesie koszty w wyższej proporcji.
-

[TRADUCTION — TRANSLATION]

ACCORD¹ ENTRE L'AUSTRALIE ET LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE RELATIF À L'ENCOURAGEMENT ET À LA PROTECTION RÉCIPROQUES DES INVESTISSEMENTS

L'Australie et la République de Pologne (ci-après dénommées « les Parties contractantes »),

Reconnaissant qu'il importe d'encourager le flux des investissements en ce qui concerne tant l'activité économique que le développement, et conscientes de leur contribution au développement des relations économiques et de la coopération technique entre les deux pays, pour ce qui est notamment des investissements effectués par des ressortissants de l'une des Parties contractantes sur le territoire de l'autre Partie contractante;

Considérant que les relations en matière d'investissement doivent être encouragées et la coopération économique renforcée conformément aux principes internationalement reconnus du respect de la souveraineté de chacune, de l'égalité, de l'avantage réciproque, de la non-discrimination et de la confiance mutuelle;

Tenant compte du fait que les investissements des ressortissants de l'une des Parties contractantes sur le territoire de l'autre Partie contractante se feront dans le cadre de la législation de cette autre Partie contractante; et

Reconnaissant que la poursuite de ces objectifs serait rendue plus aisée grâce à une déclaration sans ambiguïté des principes relatifs à l'encouragement et à la protection des investissements, en combinaison avec des mesures conçues pour rendre plus efficace l'application de ces principes dans les territoires des Parties contractantes,

Sont convenues de ce qui suit :

Article premier

DÉFINITIONS

1) Aux fins du présent Accord :

a) Le terme « investissement » s'entend de toutes les catégories d'avoirs détenus ou contrôlés par des ressortissants de l'une des Parties contractantes et admis par l'autre Partie contractante sous réserve de sa législation et de ses politiques en matière d'investissement alors applicables, et en particulier :

- i) Des biens tangibles et intangibles, y compris les droits tels qu'hypothèques, nantissements et autres droits de gage,
- ii) Des parts sociales, actions, obligations, bons et toutes autres formes de participations dans une société,

¹ Entré en vigueur le 27 mars 1992, soit 30 jours après la date à laquelle les Parties contractantes s'étaient notifié (les 20 juin 1991 et 26 février 1992) l'accomplissement de leurs formalités constitutionnelles nécessaires, conformément au paragraphe 1 de l'article 16.

- iii) Des prêts ou autres créances pécuniaires et créances au titre de prestations présentant une valeur économique,
- iv) Des droits de propriété intellectuelle et industrielle, y compris les droits de reproduction ou d'auteur, brevets, marques commerciales, noms commerciaux, dessins industriels, secrets commerciaux, technologies et clientèles,
- v) Des concessions économiques et de tous les autres droits nécessaires pour l'exercice d'une activité économique et qui revêtent une valeur économique, conférés par la loi ou par contrat, y compris le droit de pratiquer l'agriculture, l'exploitation forestière, la pêche et l'élevage, de prospecter, extraire ou exploiter des ressources naturelles, ainsi que de fabriquer, utiliser et vendre des produits;

b) L'expression « activités liées aux investissements », sous réserve de la législation de la Partie contractante qui admet l'investissement, s'entend de l'organisation, du contrôle, de la gestion, de l'entretien et de l'aliénation de sociétés, filiales, agences, bureaux, usines et autres installations qui servent à une activité économique; de la conclusion, l'application et l'exécution de contrats; de l'acquisition, l'usage, la protection et l'aliénation de biens de toute nature, y compris les droits de propriété industrielle et capital ainsi que de l'achat et de la vente de devises étrangères;

c) Le terme « revenus » s'entend des montants tirés d'un investissement ou d'une activité liée à un investissement, y compris les bénéfices, dividendes, intérêts, plus-values en capital, redevances perçues, honoraires de gestion ou d'assistance technique, paiements en nature et tous autres revenus licites;

d) Le terme « ressortissant » d'une Partie contractante s'entend d'une société ou d'une personne physique qui possède la citoyenneté d'une Partie contractante ou en est un résident permanent en vertu de sa législation;

e) Le terme « société » s'entend d'une société par actions, association, société de personnes et société fiduciaire et de toute autre entité légalement reconnue, dûment constituée en société ou autrement fondée dans les règles :

- i) Conformément à la législation d'une Partie contractante,
- ii) Ou conformément à la législation d'un pays tiers et qui appartient à, ou est contrôlée par, une entité visée au paragraphe 1, e, i, du présent article ou une personne physique qui a la nationalité d'une Partie contractante en vertu de sa législation, indépendamment du fait que l'entité en question soit organisée ou non en vue d'un gain pécuniaire, qu'elle soit ou non propriété privée ou à responsabilité limitée ou illimitée;

f) L'expression « devise librement convertible » s'entend de toute monnaie convertible telle que l'a définie le Fonds monétaire international et de toute monnaie largement traitée sur les marchés internationaux des changes;

g) Le terme « législation » couvre également les règlements;

h) Le terme « territoire », s'agissant d'une Partie contractante, englobe les eaux territoriales, zones maritimes et parties du plateau continental où, conformément au droit international, ladite Partie contractante exerce sa souveraineté, des droits souverains ou sa compétence.

2) Aux fins du paragraphe 1, a du présent article, les revenus investis seront considérés comme des investissements et la modification éventuelle de la forme

dans laquelle ces actifs seront investis ou réinvestis n'en modifiera pas la qualité d'investissement.

3) Aux fins du présent Accord, toute personne physique ou société sera considérée comme possédant le contrôle d'une société ou d'un investissement si elle a un intérêt substantiel dans la société ou l'investissement en question et la faculté de décision en ce qui les concerne. Toute question qui se poserait dans le cadre du présent Accord au sujet du contrôle d'une société ou d'un investissement sera réglée à la satisfaction des Parties contractantes.

Article 2

APPLICATION DE L'ACCORD

1) Le présent Accord s'appliquera aux investissements effectués après le 1er janvier 1972.

2) Si une société d'une Partie contractante appartient à, ou est contrôlée par, un citoyen ou une société d'un pays tiers, les Parties contractantes pourront décider conjointement et en concertation de ne pas lui conférer les droits ou avantages prévus par le présent Accord.

3) Les sociétés dûment constituées conformément à la législation d'une Partie contractante ne seront pas assimilées à ses ressortissants de l'autre Partie contractante, mais les investissements effectués dans cette société par des ressortissants de cette autre Partie contractante bénéficieront de la protection du présent Accord.

4) Le présent Accord ne s'appliquera pas aux sociétés constituées conformément à la législation d'un pays tiers au sens du paragraphe 1, e, ii, de l'article premier si les dispositions d'un accord de protection des investissements conclu avec ce pays ont déjà été invoquées aux mêmes fins.

5) Le présent Accord ne s'appliquera pas aux personnes physiques qui ont la qualité de résident permanent dans le territoire d'une Partie contractante mais non la citoyenneté si :

a) Les dispositions d'un accord sur la protection des investissements conclu entre l'autre Partie contractante et le pays dont la personne a la citoyenneté ont déjà été invoquées aux mêmes fins; ou si

b) La personne en question a la citoyenneté de l'autre Partie contractante.

Article 3

ENCOURAGEMENT ET PROTECTION DES INVESTISSEMENTS

1) Chaque Partie contractante encouragera et favorisera les investissements, sur son territoire, des ressortissants de l'autre Partie contractante et admettra ces investissements en conformité avec sa législation et ses politiques en matière d'investissement alors en vigueur.

2) Chaque Partie contractante assurera, sur son territoire, un traitement juste et équitable aux investissements qui y seront effectués et aux activités qui y sont liées.

3) Chaque Partie contractante assurera, sous réserve de sa législation, la protection et la sécurité des investissements sur son territoire et des activités qui y sont

liées et ne mettra pas obstacle à la gestion, à l'entretien, à l'utilisation, à la jouissance ni à l'aliénation de ces investissements.

4) Le présent Accord n'empêchera pas un ressortissant de l'une des Parties contractantes de tirer parti des dispositions de toute loi ou politique de l'autre Partie contractante qui serait plus favorable que les dispositions du présent Accord.

Article 4

CLAUSE DE LA NATION LA PLUS FAVORISÉE

Chaque Partie contractante accordera en tout temps aux investissements effectués sur son territoire et aux activités qui y sont liées, y compris en ce qui concerne les indemnités en vertu de l'article 7 et les transferts en vertu de l'article 9, un traitement non moins favorable que celui accordé aux investissements des ressortissants d'un pays tiers et aux activités qui y sont liées, étant entendu qu'aucune des Parties contractantes ne sera tenue d'accorder à ces investissements et activités un traitement, une préférence ou un privilège résultant :

a) D'une union douanière, union économique, zone de libre échange ou convention d'intégration économique régionale à laquelle elle serait partie,

b) Ou des dispositions d'un accord conclu avec un pays tiers en vue d'éviter une double imposition.

Article 5

ENTRÉE ET SÉJOUR DES PERSONNELS

1) Sous réserve de sa législation et de ses politiques alors applicables à l'entrée et au séjour de ressortissants étrangers, chaque Partie contractante autorisera les ressortissants de l'autre Partie contractante et les personnels employés par les sociétés de cette autre Partie contractante à entrer et résider sur son territoire aux fins d'activités liées à des investissements.

2) Chaque Partie contractante, sous réserve de sa législation et de ses politiques alors applicables, autorisera les ressortissants de l'autre Partie contractante qui ont effectué des investissements sur son territoire à employer, sur ce territoire, les personnels techniques et de gestion de leur choix qui sont indispensables, et cela indépendamment de leur citoyenneté.

Article 6

TRANSPARENCE DES LOIS

Afin de faciliter la compréhension de sa législation et de ses politiques qui concernent les investissements effectués sur son territoire par des ressortissants de l'autre Partie contractante, ou influent sur ces investissements, chacune des Parties contractantes assurera la publicité et la consultabilité sans entrave de cette législation et de ces politiques.

Article 7

EXPROPRIATION ET NATIONALISATION

1) Aucune Partie contractante ne prendra, à l'encontre des investissements de ressortissants de l'autre Partie contractante, de mesures d'expropriation, de nationalisation ou autre mesure d'effet équivalent (mesures ci-après dénommées « mesures d'expropriation ») sauf sous les conditions suivantes :

a) La mesure d'expropriation sera prise pour le bien public en fonction des nécessités intérieures de la Partie contractante qui les prend, et conformément à la loi;

b) La mesure d'expropriation sera non discriminatoire;

c) Et la mesure d'expropriation s'accompagnera du versement rapide d'une indemnisation adéquate et effective.

2) Le calcul de l'indemnisation visée au paragraphe 1 du présent article s'effectuera sur la base de la valeur marchande de l'investissement immédiatement avant que la mesure d'expropriation prise ou en instance ne soit rendue publique. Si cette valeur ne peut être établie sans difficulté, l'indemnité sera calculée conformément aux principes généralement admis d'évaluation et aux principes de l'équité, compte tenu du capital investi, de son amortissement, des capitaux déjà rapatriés, de la valeur de remplacement des biens, du mouvement des taux de change et des autres facteurs à prendre en considération.

3) L'indemnité sera versée sans retard indu, y compris les intérêts calculés à un taux commercialement raisonnable — par exemple le London Interbank Offered Rate majoré de la marge appropriée — et elle sera librement transférable entre les territoires des Parties contractantes. L'indemnité sera versée soit dans la devise de l'investissement initial soit, si le ressortissant le demande, dans une monnaie librement convertible.

Article 8

INDEMNISATION DES PERTES

1) Si une Partie contractante adopte des mesures concernant les pertes subies au titre d'investissements effectués sur son territoire par des citoyens ou sociétés d'un autre pays du fait d'une guerre, d'un autre conflit armé, d'une révolution, d'un état d'urgence nationale, d'une révolte, d'une insurrection, d'émeutes ou d'autres événements similaires, le traitement accordé aux ressortissants de l'autre Partie contractante en matière de restitution, d'indemnisation, de compensation ou d'autre règlement ne sera pas moins favorable que celui accordé par la Partie contractante qui a pris les mesures à des citoyens ou sociétés d'un pays tiers.

2) Les montants correspondant aux restitutions, indemnisations, compensations ou autres règlements effectués conformément au paragraphe 1 du présent article seront, le cas échéant, librement transférables entre les territoires des Parties contractantes et seront à verser en une devise librement convertible.

Article 9

TRANSFERTS

1) Lorsque la demande lui en sera faite, chaque Partie contractante autorisera, sous réserve de sa législation et de ses politiques alors applicables et dans la mesure où elles le permettent, le transfert libre et sans retard indu de tous les fonds d'un ressortissant de l'autre Partie contractante résultant d'un investissement ou d'activités qui y sont liées sur son territoire, ainsi que celui des revenus du personnel embauché à l'étranger qui sont en relation avec un investissement. Les fonds en question sont les suivants :

a) Le capital initial et tous les capitaux supplémentaires utilisés pour entretenir ou augmenter l'investissement;

b) Les revenus;

c) Les redevances, y compris au titre de droits de propriété intellectuelle ou industrielle;

d) Le produit de la vente totale ou partielle, de la cession ou de la liquidation de l'investissement;

e) Les paiements effectués aux termes d'un accord de prêt; et

f) Les plus-values en capital.

2) Les transferts à l'étranger de ces fonds et des revenus du personnel seront autorisés en devises librement convertibles et effectués au taux de change applicable à la date du transfert conformément à la législation de la Partie contractante qui a admis l'investissement.

3) Chaque Partie contractante pourra protéger les droits des créanciers et veiller à l'exécution de jugements prononcés à l'issue de procédures adjudicatives, moyennant l'application équitable, non discriminatoire et de bonne foi de sa législation.

Article 10

ENGAGEMENTS PRIS À L'ÉGARD DES INVESTISSEURS

Chaque Partie contractante fera, sous réserve de sa législation, tout ce qui est en son pouvoir pour que soit respecté tout engagement écrit donné par une autorité compétente à un ressortissant de l'autre Partie contractante concernant un investissement.

Article 11

CONSULTATIONS ENTRE LES PARTIES CONTRACTANTES

Les Parties contractantes se consulteront à la demande de l'une ou l'autre d'entre elles au sujet de l'interprétation ou de l'application du présent Accord.

Article 12

RÈGLEMENT DES DIFFÉRENDS ENTRE LES PARTIES CONTRACTANTES

1) Les Parties contractantes s'efforceront de régler rapidement tout différend qui s'élèverait entre elles au sujet du présent Accord, moyennant des consultations et négociations amiables.

2) Si un différend n'est pas résolu par ces moyens dans les six (6) mois suivant le dépôt par écrit de la demande de négociations ou de consultations par l'une des Parties contractantes, il sera soumis, sur la demande de l'une ou l'autre Partie contractante, à un tribunal d'arbitrage constitué conformément aux dispositions de l'annexe A au présent Accord, ou bien, avec le consentement des deux Parties, à tout autre tribunal international.

Article 13

RÈGLEMENT DES DIFFÉRENDS ENTRE UNE PARTIE CONTRACTANTE ET UN RESSORTISSANT DE L'AUTRE PARTIE CONTRACTANTE

1) En cas de différend entre une Partie contractante et un ressortissant de l'autre Partie contractante concernant un investissement ou une activité liée à un investissement, les parties au différend chercheront tout d'abord à le régler moyennant des consultations et des négociations.

2) Si le différend ne peut être réglé moyennant des consultations et des négociations, chaque partie au différend pourra, conformément à la législation de la Partie contractante qui aura admis l'investissement, engager une procédure devant les organes judiciaires ou administratifs compétents de cette Partie.

3) Si le différend ressortit à l'article 7 du présent Accord, chaque partie au différend pourra entreprendre les actions suivantes, indépendamment du fait que les recours locaux ouverts conformément au paragraphe 2 du présent article auront ou non été déjà invoqués ou épuisés, à savoir :

a) Si les deux Parties contractantes sont à l'époque parties à la Convention de 1965 pour le règlement des différends relatif aux investissements entre Etats et ressortissants d'autres Etats¹ (« la Convention »), porter le différend devant le Centre international pour le règlement des différends en matière d'investissements (« le Centre ») aux fins de conciliation ou d'arbitrage conformément à l'article 28 ou 36 de la Convention. Si un ressortissant de l'une des Parties contractantes recourt à cette procédure, l'autre Partie contractante devra y consentir par écrit dans les 30 jours suivant réception par elle de cette demande du ressortissant concerné;

b) Si les deux Parties contractantes ne sont pas à l'époque parties à la Convention, soumettre le différend à un tribunal d'arbitrage constitué conformément à l'annexe B du présent Accord.

4) Si le différend ne ressortit pas à l'article 7 du présent Accord, une action conforme au paragraphe 3 du présent article pourra être engagée lorsque les recours locaux ouverts conformément au paragraphe 2 du présent article auront été épuisés. Si un ressortissant de l'une des Parties contractantes engage une action devant le Centre conformément au présent paragraphe, l'autre Partie contractante devra y

¹ Nations Unies, *Recueil des Traités*, vol. 575, p. 159.

consentir par écrit dans les 30 jours suivant la réception par elle de la demande du ressortissant concerné.

5) Lorsqu'un différend sera soumis au Centre conformément au paragraphe 3 ou 4 du présent article :

a) Si les parties au différend ne peuvent se mettre d'accord sur le point de savoir si la procédure qui convient le mieux est la conciliation ou l'arbitrage, c'est l'opinion du ressortissant concerné qui prévaudra, et

b) Si la majorité des parts sociales d'une société constituée ou fondée conformément à la législation en vigueur sur le territoire de l'une des Parties contractantes appartient, avant l'apparition du différend, à des ressortissants de l'autre Partie contractante, cette société sera, conformément à l'article 25, 2, b de la Convention, considérée comme une société de l'autre Partie contractante.

6) Une fois qu'une action visée au paragraphe 2, 3 ou 4 du présent article aura été engagée, aucune des Parties contractantes ne devra recourir, en ce qui concerne le différend, à la voie diplomatique, sauf si :

a) L'organe judiciaire ou administratif compétent, le Secrétaire général du Centre, l'autorité ou le tribunal d'arbitrage, ou encore la commission de conciliation, selon le cas, a décidé n'avoir pas compétence en ce qui concerne le différend en question; ou si

b) L'autre Partie contractante a failli à se conformer à un jugement, une sentence, une ordonnance ou une autre décision de l'organisme en question.

7) Lors d'une procédure relative à un différend concernant un investissement ou une activité liée à un investissement, aucune Partie contractante ne pourra faire valoir à titre de défense, de demande reconventionnelle, de droit à compensation ou autrement, que le ressortissant concerné a reçu ou recevra, conformément à un contrat d'assurance ou de garantie, une indemnité ou autre compensation au titre de la totalité ou d'une partie de la perte alléguée.

Néanmoins, le ressortissant ou la société d'une Partie contractante partie à un différend de cette nature n'aura droit à aucune compensation supérieure à la valeur, déterminée conformément au paragraphe 2 de l'article 7, de l'investissement qui fait l'objet du différend, compte tenu de toutes les sources d'indemnisation existant sur le territoire de la Partie contractante tenue de verser une indemnité.

Article 14

RÈGLEMENT DES DIFFÉRENDS ENTRE RESSORTISSANTS DES PARTIES CONTRACTANTES

Chaque Partie contractante devra, conformément à sa législation :

a) Ouvrir aux ressortissants de l'autre Partie contractante qui ont effectué des investissements sur son territoire ainsi qu'aux personnels employés par eux à des activités liées à des investissements, le libre accès à ses organismes judiciaires ou administratifs compétents pour leur donner les moyens de faire valoir leurs prétentions et faire respecter leurs droits en matière de différends avec ses propres ressortissants;

b) Autoriser ses ressortissants à choisir les moyens qui leur conviennent pour régler les différends en matière d'investissement ou d'activités liées à des investisse-

ments avec des ressortissants de l'autre Partie contractante, y compris un arbitrage dans un pays tiers; et

c) Veiller à la reconnaissance et à l'application de tout jugement ou toute sentence prononcés.

Article 15

SUBROGATION

1) Si une Partie contractante ou un organisme d'une Partie contractante verse un paiement à l'un de ses ressortissants au titre d'une garantie ou autre forme d'indemnisation accordée par elle ou lui au titre d'un investissement, l'autre Partie contractante devra reconnaître le transfert de tout droit ou titre en ce qui concerne cet investissement. Le droit ou la prétention subrogés ne seront pas plus importants que le droit ou la prétention originaux du ressortissant concerné.

2) Si une Partie contractante a versé un paiement à son ressortissant et en a acquis les droits ou prétentions, ce ressortissant ne devra pas, sauf s'il est habilité à agir au nom de cette Partie contractante, faire valoir ces droits ou prétentions contre l'autre Partie contractante.

Article 16

ENTRÉE EN VIGUEUR, DURÉE ET DÉNONCIATION

1) Le présent Accord entrera en vigueur trente jours après la date à laquelle les Parties contractantes se seront mutuellement notifiées l'accomplissement de leurs formalités constitutionnelles nécessaires à cette entrée en vigueur. Il demeurera en vigueur durant quinze ans, puis, par la suite, pour un temps indéfini, à moins d'être dénoncé conformément au paragraphe 2 du présent article.

2) Chaque Partie contractante pourra, moyennant préavis écrit d'un an donné à l'autre Partie contractante, dénoncer le présent Accord à la fin de la période initiale de quinze ans ou à n'importe quel moment par la suite.

3) Nonobstant toute dénonciation du présent Accord signifié conformément au paragraphe 2 du présent article, l'Accord continuera de prendre effet durant encore quinze ans à compter de la date de son expiration pour ce qui concerne les investissements effectués ou acquis avant cette date.

EN FOI DE QUOI les soussignés, dûment habilités à cet effet par leurs gouvernements respectifs, ont signé le présent Accord.

FAIT à Canberra le 7 mai 1991, en double exemplaire en langues anglaise et polonaise, les deux textes faisant également foi.

Pour l'Australie :
[GARETH EVANS]

Pour la République de Pologne :
[KRZYSZTOF SKUBISZEWSKI]

ANNEXE A

1) Le tribunal d'arbitrage visé à l'article 12 se composera de trois personnes désignées comme suit :

a) Chaque Partie contractante désignera un arbitre;

b) Les arbitres désignés par les Parties contractantes choisiront conjointement, dans les trente jours suivant la désignation du deuxième arbitre, un troisième arbitre, ressortissant d'un pays tiers qui entretient des relations diplomatiques avec les deux Parties contractantes;

c) Dans les trente jours suivant le choix du troisième arbitre, les Parties contractantes approuveront le choix de cet arbitre qui fera fonction de président du tribunal.

2) La procédure d'arbitrage sera engagée lorsque la Partie contractante qui y a recours en aura donné connaissance à l'autre Partie contractante par la voie diplomatique. Sa notification exposera sommairement les motifs invoqués, la nature du redressement demandé ainsi que le nom de l'arbitre désigné par la Partie contractante qui a engagé la procédure. Dans les soixante jours suivant l'envoi de cette notification, la Partie contractante intimée fera connaître à la Partie contractante demandeuse le nom de l'arbitre désigné par elle.

3) Si, dans les délais prévus au paragraphe 1, c et au paragraphe 2 de la présente annexe, la désignation voulue n'a pas été faite ou l'approbation nécessaire n'a pas été donnée, chacune des Parties contractantes pourra demander au Président de la Cour internationale de Justice de procéder à la désignation nécessaire. Si le Président est ressortissant de l'une ou l'autre Partie contractante ou est empêché d'autre façon d'intervenir, le Vice-Président sera invité à procéder à la désignation. Si le Vice-Président est ressortissant de l'une ou l'autre Partie contractante ou autrement empêché d'intervenir, le membre le plus ancien de la Cour internationale de Justice qui n'est ressortissant d'aucune des Parties contractantes sera invité à procéder à la désignation.

4) Si un arbitre désigné comme prévu dans la présente annexe démissionne ou se trouve autrement empêché d'agir, son successeur sera désigné de la manière prescrite pour le premier arbitre désigné et ce successeur disposera de tous les pouvoirs et de tous les devoirs de ce premier arbitre.

5) Le tribunal d'arbitrage se réunira au lieu et au moment fixés par son président. Par la suite, le tribunal d'arbitrage décidera lui-même où et quand il siégera.

6) Le tribunal d'arbitrage se prononcera sur toutes les questions touchant à sa compétence et, sous réserve de tout accord conclu entre les Parties contractantes, arrêtera lui-même sa procédure.

7) Avant de prononcer sa sentence, le tribunal d'arbitrage pourra à n'importe quel moment de la procédure proposer aux Parties contractantes de régler le différend à l'amiable. Le tribunal d'arbitrage prononcera sa sentence à la majorité, compte tenu des dispositions du présent Accord, des accords internationaux conclus par les deux Parties contractantes et des principes généralement reconnus du droit international.

8) Chaque Partie contractante prendra à sa charge les frais de l'arbitre désigné par elle. Les frais du président du tribunal et les autres frais liés à l'arbitrage seront partagés également entre les deux Parties contractantes. Le tribunal pourra cependant décider que l'une des Parties contractantes assumera une plus forte proportion des frais.

9) Le tribunal d'arbitrage accordera aux Parties contractantes une audition équitable. Il pourra se prononcer même en cas de défaillance d'une Partie contractante. Toute sentence sera rendue par écrit et motivée. Une copie signée de la sentence sera communiquée à chacune des Parties contractantes.

10) La sentence du tribunal sera définitive et aura force obligatoire pour les Parties contractantes.

ANNEXE B

1) Le tribunal d'arbitrage visé au paragraphe 3, *b* de l'article 13 se composera de trois personnes désignées comme suit :

a) Chaque partie au différend désignera un arbitre;

b) Les arbitres désignés par les parties au différend choisiront conjointement, dans les trente jours suivant la désignation du deuxième arbitre, un arbitre qui présidera le tribunal et sera ressortissant d'un pays tiers qui entretient des relations diplomatiques avec les deux Parties contractantes.

2) La procédure d'arbitrage sera engagée moyennant une notification écrite exposant les motifs du recours, la nature du redressement demandé ainsi que le nom de l'arbitre désigné par la partie qui aura engagé cette procédure.

3) Si l'une des parties au différend, avisée par écrit par l'autre partie de l'engagement d'une procédure d'arbitrage et de la désignation d'un arbitre, ne désigne pas son arbitre dans les trente jours suivant la réception de la notification de l'autre partie, ou si, dans les soixante jours suivant l'envoi par une partie d'une notification écrite signifiant l'engagement de la procédure d'arbitrage, les arbitres ne se sont pas entendus sur le choix d'un président du tribunal, chaque partie au différend pourra demander au Secrétaire général du Centre international pour le règlement des différends en matière d'investissements de procéder à la désignation nécessaire.

4) Si l'un des arbitres désignés comme prévu dans la présente annexe démissionne ou se trouve autrement empêché d'agir, un successeur lui sera désigné de la façon prescrite pour le premier arbitre désigné et ce successeur disposera de tous les pouvoirs et de tous les devoirs de ce premier arbitre.

5) Sous réserve de tout accord conclu entre les parties au différend, le tribunal d'arbitrage arrêtera lui-même sa procédure en se référant au règlement intérieur contenu dans la Convention.

6) Le tribunal d'arbitrage se prononcera sur toutes les questions touchant à sa compétence.

7) Avant de prendre une décision, le tribunal pourra, à n'importe quelle étape de la procédure, proposer aux parties de régler le différend à l'amiable. Le tribunal d'arbitrage rendra sa sentence à la majorité, compte tenu des dispositions du présent Accord, de tout accord conclu entre les parties au différend et de la législation intérieure en la matière de la Partie contractante qui a admis l'investissement.

8) La sentence du tribunal sera définitive et aura force obligatoire, et elle sera appliquée sur le territoire de chacune des Parties contractantes conformément à sa législation.

9) Chaque partie au différend prendra à sa charge les frais de l'arbitre désigné par elle. Les frais du président du tribunal et les autres frais d'arbitrage seront supportés à égalité par les parties. Le tribunal d'arbitrage pourra cependant décider que l'une des parties devra assumer une plus forte proportion des frais.

